

ДОВКІЛЛЯ І КЛІМАТ:

інформаційно-аналітичний огляд екологічної та кліматичної політики і права ЄС

вересень 2017

Щоб отримувати огляди, надішліть листа з текстом "отримувати EUupdates" на адресу office@rac.org.ua

У ВИПУСКУ

Шановні друзі! Пропонуємо Вашій увазі черговий випуск «Довкілля і клімат: інформаційно-аналітичний огляд екологічної та кліматичної політики і права ЄС» за вересень 2017 року.

У вересні інтерес громадськості викликала доповідь Президента Єврокомісії Жан-Клода Юнкера про бачення майбутнього ЄС до 2025 р., його розбудови як демократичного та сильного гравця на міжнародній і регіональній арені.

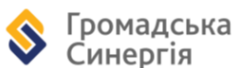
В європейських інституціях тривала робота щодо впровадження екологічної складової в макро-регіональні стратегії, удосконалення законодавства з питань енергоефективності, щодо ряду питань розпочаті консультації з громадськістю.

Вийшла у світ низка звітів, зокрема, щодо використання озоноруйнівних речовин, землекористування та їх впливу на довкілля.

У кліматичному секторі відбулась консолідація зусиль європейських інституцій з містами і регіонами, громадянським суспільством та екологічними асоціаціями у сфері запобігання зміні клімату, затверджено відповідні інвестиційні пакети. Представники наукового, промислового та неурядового секторів провели експертне обговорення майбутнього системи торгівлі викидами.

Цього разу темою місяця є забруднення шумом та його вплив на здоров'я людини. Шум займає друге місце серед усіх екологічних факторів, що негативно впливають на здоров'я населення. Зокрема Ви довідаєтесь і про заходи з попередження забруднення шумом в ЄС.

І на завершення, знайомимо Вас з Європейською Комісією, як вищим виконавчим органом ЄС, та рішеннями, як джерелами права ЄС.

ДОВКІЛЛЯ

ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ ЄС ДО 2025 ТА ЗАХИСТ ДОВКІЛЛЯ

#ДорожняКартаЄС

13 вересня Президент Єврокомісії Жан-Клод Юнкер виступив із доповіддю про пріоритети своєї діяльності у 2018 р. та розвиток ЄС до 2025 р., в якій презентував дорожню карту подальшого становлення більш об'єднаного, демократичного та сильного ЄС. Він запропонував конкретні заходи у сферах торгівлі, інвестицій, кібербезпеки, промисловості, демократії, закликавши невідкладно перейти від слів до дій. Президент Юнкер наголосив на важливості соціальних стандартів і подальшого закріплення провідної ролі ЄС у глобальних процесах із попередження зміни клімату.

Водночас його виступ викликав стурбованість європейських екологічних НУО, оскільки поза увагою залишилась низка важливих питань, зокрема, перебудова ЄС на основі добробуту людей і безпечного для здоров'я довкілля, суттєвого зменшення викидів до 2030 р., реальних шляхів досягнення сталого розвитку ЄС, виконання міжнародних зобов'язань за Паризькою угодою, Цілями сталого розвитку та Конвенцією про біорізноманіття.

Як зазначає WWF-Європейський офіс (WWF-EPO), підписавши у 2015 р. Цілі сталого розвитку, ЄС досі не має стратегії чи плану імплементації вказаних цілей, що негативно впливає на їх досягнення. Європейське екологічне бюро (EEB) звертає увагу, що у своєму виступі Президент Юнкер проголосив верховенство права одним з фундаментальних принципів розбудови ЄС. А, день після цього, на Нараді сторін Організації Конвенції, ЄС був жорстко розкритикований за незабезпечення своїм громадянам належного доступу до правосуддя на рівні Суду справедливості ЄС.

Джерело: [Європейська Комісія](#), [WWF-Європейський офіс](#), [Європейське екологічне бюро](#), [Інститут європейської екологічної політики](#)

ПОСИЛЕННЯ СПІВПРАЦІ ЄС ТА КИТАЮ ЩОДО ЗАХИСТУ ВОДНИХ РЕСУРСІВ

#ВоднаПолітика, #ЄСКитай

21 вересня ЄС та Китай підписали Меморандум про взаєморозуміння щодо встановлення діалогу з водної політики. Подія відбулася у рамках Стратегічного порядку денного про співпрацю ЄС і Китаю до 2020 року та визначила політичні зобов'язання та спільні пріоритети у водному секторі.

Діалог між ЄС та Міністерством водних ресурсів Китаю окреслив політичний вектор для КЄВП (CEWP)* і охопив низку питань співпраці, зокрема: виконання і розвиток законодавства з охорони водних ресурсів, інтегрованого управління водними ресурсами, поводження у випадках настання водних стихійних лих, адаптації до змін клімату і покращення співпраці з водних питань на міжнародному рівні.

* CEWP — Китайсько-Європейська Водна Платформа — неформальна платформа, заснована в 2012 р., що відіграє важливу роль у посиленні співпраці з водних питань між ЄС та Китаєм. Вона

просуває політичний діалог щодо реформ у водному секторі, адвокатує інтегрований підхід до водного управління, посилює спроможність, інновації та розбудовує технічну й бізнесову співпрацю.

Джерело: [Європейська Комісія](#)

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ МАКРО-РЕГІОНАЛЬНИХ СТРАТЕГІЙ ЄС ТА ЗАХИСТ ДОВКІЛЛЯ #РегіональніСтратегії

28 вересня Парламентський Комітет з довкілля, охорони здоров'я та харчової безпеки обговорив питання імплементації макро-регіональних стратегій ЄС та врахування ними екологічних питань. Комітет запропонував покращити імплементацію стратегій з огляду на необхідність захисту довкілля. Зокрема, наголосив на включенні екологічних питань як під час напрацювання стратегій, так і подальшого їх впровадження, залученні коштів для екологічних цілей на макро-регіональному рівні.

Окремі рекомендації стосувалися питань забруднення довкілля, попередження паводків, змін клімату, якості води районів Балтійського, Адріатичного та Іонічного морів, р. Дунай та Альпійського регіону.

Джерело: [Парламентський Комітет з довкілля, охорони здоров'я та харчової безпеки](#)

ПІДВИЩЕННЯ ВИМОГ ДО ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ — НА ПОРЯДКУ ДЕННОМУ ЗМІНИ ДО ПРАВА ЄС #Енергоефективність

7 вересня Парламентський Комітет з довкілля, охорони здоров'я та харчової безпеки схвалив Думку щодо доповнення Директиви 2010/31/ЄС з енергетичної ефективності будівель та Думку щодо доповнення Директиви 2012/27/ЄС з енергоефективності. Комітет посилив вимоги у порівнянні з пропозиціями Єврокомісії, згідно з якими держави-члени ЄС повинні досягнути до 2030 року 40% енергоефективності (у той час, як Комісія пропонувала 30%).

Думка має бути взята до уваги профільним Комітетом з промисловості, транспорту та енергетики Європейського Парламенту, який ухвалюватиме свій звіт у листопаді 2017 р.

Джерело: [Парламентський Комітет з довкілля, охорони здоров'я та харчової безпеки](#), [WWF-Європейський офіс](#)

КОНСУЛЬТАЦІЇ З ГРОМАДСЬКІСТЮ В ЕКОЛОГІЧНІЙ СФЕРІ #РесурсиДикоїПрироди, #Відходи, #КонсультаціїЗГромадськістю

У вересні Єврокомісія розпочала консультації з громадськістю з питань торгівлі слоновою кісткою та поводження з батареями й акумуляторами.

Торгівля слоновою кісткою є предметом жорсткого правового регулювання в ЄС. Консультації проводяться з метою збору інформації та думок щодо поширення та основних аспектів законності торгівлі слоновою кісткою в ЄС, як і пріоритетів, яких ЄС варто досягнути у забороні контрабанди слоновою кісткою, можливості ухвалення додаткових заходів з питань торгівлі слоновою кісткою.

Директива 2006/66/ЄС встановила правила поводження зі вживаними батарейками та акумуляторами в ЄС, окремого збору та підвищення рівня їх повторного використання. Консультації розпочалися з метою одержання думок, досвіду та ідей зацікавлених осіб стосовно досягнення цілей і завдань Директиви, її виконання.

Джерело: [Європейська Комісія: Європейська Комісія](#)

ЗМЕНШЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ ОЗОНОРУЙНІВНИХ РЕЧОВИН — ТЕНДЕНЦІЯ У ЄС ЗА 2016 РІК

#Звіт, #ОзоноруйнівніРечовини, #ЗмінаКлімату

Європейське агентство з навколишнього середовища опублікувало Звіт про озоноруйнівні речовини за 2016 р., в якому представило узагальнені дані від компаній стосовно імпорту, експорту, виробництва та використання озоноруйнівних речовин в ЄС. Звіт показав, що імпорт, експорт та інші види діяльності, якими заподіюється шкода озонівому шару у зв'язку з використанням хімічних речовин, зменшилося в ЄС у 2016 році. У порівнянні з 2015 роком імпорт озоноруйнівних речовин зменшився на 15%, експорт — на 17%, виробництво — на 1%, а загальне використання озоноруйнівних речовин (виробництво + імпорт) зменшилось на 13%.

Джерело: [Європейське агентство з навколишнього середовища](#)

ТЕНДЕНЦІЇ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ ЗАГРОЖУЮТЬ ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ЛАНДШАФТУ

#Землекористування, #Ландшафти

Європейське агентство з навколишнього середовища опублікувало Звіт щодо землекористування та його впливу на ландшафти за останні два з половиною десятиліття. В ЄС продовжує зростати тенденція у землекористуванні — зміщення від сільського до міського (урбаністичного) використання землі, що спричинено потребами економічної діяльності та міського стилю життя (зокрема, високою мобільністю населення, моделями споживання).

У звіті наголошується на необхідності впровадження низки заходів, які сприятимуть сталому використанню земель, зокрема:

- «доброго» управління земельними ресурсами для досягнення широкого різноманіття у використанні земель між сільськими і міськими поселеннями,
- впровадження рішень щодо сталого розвитку міських поселень (наприклад, повторне зелене використання старих земель, що експлуатувалися промисловістю, створення більшої кількості парків та інших зелених зон).

Джерело: [Європейське агентство з навколишнього середовища](#)

РЕКОМЕНДАЦІЇ T20 ЩОДО ПОПЕРЕДЖЕННЯ ЗАБРУДНЕННЯ ПЛАСТИКОМ ТА ІНШИМ МОРСЬКИМ СМІТТЯМ

#Забруднення, #ВодніРесурси, #Відходи

Забруднення морів й океанів пластиком та іншим морським сміттям є одним з найбільших викликів сьогодення. Проблема обговорювалася на рівні Великої двадцятки, в результаті чого ухвалено дві декларації — План дій з морського сміття і Діалог з ресурсоефективності. Цьому також сприяла ініціатива T20, яка об'єднала аналітичні центри та дослідницькі інститути з усього світу для надання науково-обґрунтованих пропозицій лідерам Великої двадцятки у вирішенні глобальних проблем.

Основні пропозиції T20 відображені у Програмному документі, що окреслює необхідні заходи з використання пластику в економіці, уникнення відходів від нього та зменшення морського сміття. Головними рекомендаціями для Великої двадцятки було удосконалення управління відходами щодо зменшення забруднення пластиком, впровадження ефективних заходів щодо відповідальності виробників за їхню продукцію (поширення принципу «забруднювач платить» на виробників продукції).

Джерело: [Інститут європейської екологічної політики](#)

LEVEL(S) — НОВИЙ ІНСТРУМЕНТ ІНФОРМУВАННЯ ПРО СТАЛУ ЕКСПЛУАТАЦІЮ БУДІВЕЛЬ

#Інформування, #СталіБудівлі, #Енергоефективність, #ЕкологічнаБезпека

28 вересня Єврокомісія розпочала пілотний проект Level(s) — впровадження нової всеєвропейської мережі добровільного звітування про енергоефективність, екологічну безпеку та сталу експлуатацію будівель, — який триватиме до 2019 р.

Level(s) є результатом широких консультацій між будівельним сектором промисловості та громадськістю і сфокусований на таких індикаторах сталої експлуатації будівель, як викиди парникових газів, ресурсо- та водна ефективність, здоров'я та комфорт.

Джерело: [Європейська Комісія](#)

ЗМІНА КЛІМАТУ

ЄВРОКОМІСІЯ ЗАТВЕРДИЛА ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПАКЕТ ДЛЯ ПІДТРИМКИ ПРОЕКТІВ У СФЕРІ ЗМІНИ КЛІМАТУ

#ЗмінаКлімату, #НизьковуглецевийРозвиток, #Інвестиції

Європейська Комісія затвердила інвестиційний пакет у розмірі 222 мільйони євро з бюджету ЄС для підтримки переходу Європи до сталого низьковуглецевого майбутнього в рамках програми LIFE для довкілля та кліматичних дій. Фінансування ЄС мобілізує додаткові інвестиції, які сягатимуть в загальному до 379 мільйонів євро і будуть спрямовані на 139 нових проектів у 20 державах-членах.

У сфері кліматичних заходів ЄС інвестує 40,2 млн євро на підтримку адаптації до кліматичних змін, пом'якшення їх наслідків, а також управління та інформаційні проекти в цій сфері.

Джерело: [Європейська Комісія](#)

ЄВРОПЕЙСЬКІ МІСТА ТА РЕГІОНИ ПІДПИСАЛИ СПІЛЬНІ ПЛАНИ ДІЙ У СФЕРІ ЗМІНИ КЛІМАТУ

#ЗмінаКлімату, #ПаризькаУгода, #Пландій

Європейські міста та регіони консолідуєть зусилля спільно з громадянським суспільством та екологічними асоціаціями у сфері запобігання зміні клімату. Комітет Регіонів ЄС підписав План дій з ICLEI — місцевими урядами щодо сталого розвитку та Кліматичним Альянсом (Climate Alliance). Обидві угоди про співробітництво спрямовані на сприяння впровадженню Паризької угоди. Метою є спільна підтримка конкретних цілей: розвиток екологічно чистих міст та територій, перехід на низьковуглецевий розвиток, розробка адекватних механізмів фінансування для посилення адаптації до зміни клімату та заходів з пом'якшення на місцях, а також створення глобального кліматичного багаторівневого управління, яке повністю залучає недержавних суб'єктів до впровадження та моніторингу виконання Паризької угоди.

Джерело: [Комітет Регіонів ЄС](#)

ЕКСПЕРТНЕ ОБГОВОРЕННЯ МАЙБУТНЬОЇ СИСТЕМИ ТОРГІВЛІ ВИКИДАМИ

#ЗмінаКлімату, #ТоргівляВикидами

25 вересня експерти з вуглецевого ринку з усього світу зібрались на семінарі у Флоренції (Італія), щоб обмінятися досвідом функціонування систем торгівлі викидами (СТВ) в різних країнах та регіонах. Семінар з вуглецевого ринку, організований Європейською Комісією та Європейським університетським інститутом, зібрав провідних політиків з вуглецевих ринків у всьому світі — США, Канади, Китаю, ЄС та Нової Зеландії, а також зацікавлені сторони з наукового, промислового та неурядового секторів.

Учасники обговорили та обмінялися досвідом щодо розробки та впровадження СТВ, а також визнали майбутній потенціал вуглецевих ринків, враховуючи, що країни повинні впроваджувати свої національно визначені внески зі скорочення викидів парникових газів відповідно до Паризької угоди.

Джерело: [Європейська Комісія](#)

КОРИСНО ЗНАТИ

Європейська Комісія

#ЄвропейськіІнституції

Європейська Комісія — вищий орган виконавчої влади Європейського Союзу. Вона є гарантом дотримання законодавства ЄС державами-членами, інституціями ЄС, іншими фізичними та юридичними особами.

Європейська Комісія є головним виконавчим органом ЄС, який забезпечує виконання рішень, затверджених Радою ЄС. Комісія відповідає за підготовку проекту бюджету ЄС. Вона представляє ЄС у міжнародних відносинах, бере участь в обговоренні міжнародних угод, підтримує стосунки з міжнародними організаціями та має дипломатичні представництва в інших країнах.

Комісія складається з двадцяти восьми незалежних членів (по одному від кожної держави-члена), разом з Президентом і сімома віцепрезидентами, включаючи Першого Віце-Президента, Верховного представника Європейського Союзу із зовнішньої політики та безпеки та 20 Комісарів. Комісію призначають на п'ятирічний термін за згодою держав-членів, рішення про її призначення ухвалює Європейський Парламент.

Комісії допомагає в роботі адміністрація, до якої входять генеральні директорати та генеральний секретаріат. За європейську політику у сфері охорони довкілля відповідає Генеральний директорат з навколишнього середовища.

Рішення Ради ЄС чи Європейської Комісії

#ДжерелаПраваЄС

Рішення — це індивідуальні акти, які є обов'язковими для сторін, яким адресуються. Як правило, рішення стосуються спеціальних, вузьких, переважно технічних питань і обов'язкові лише для тих суб'єктів європейського права, яким адресовані. Використовуються для уточнення детальних адміністративних вимог чи поновлення технічних аспектів регламенту або директиви. Адресатом не обов'язково виступає держава — це можуть бути і окремі категорії чи конкретні юридичні особи. Наприклад, Європейська Комісія прийняла низку рішень щодо екологічного маркування ЄС для різних видів продукції.

За загальним правилом, рішення повідомляються тим суб'єктам європейського права, яких безпосередньо стосуються, і набувають чинності з дати повідомлення сторони, якій вони адресуються.

ТЕМА МІСЯЦЯ

ШУМ ТА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

#ШУМ

«Кожного року під час Дня без машин я чую однакову реакцію: «Мені подобається, як звучить місто». Ви чуєте стукіт копит, велосипедних коліс та роликів по асфальту. Озираючись ви бачите щось важливе, хоч це і не наукове спостереження: люди посміхаються. Сім'ї сміються разом. Звуковий простір загалом є набагато позитивнішим.

Це і є наш виклик сьогодні. Як нам почати рухатись від стіни негативних децибелів до мелодії природнього шуму. Сказати легше, ніж зробити, особливо якщо економічні реалії сьогодення змушують нас рухатись від точки А в точку Б якомога швидше».

Із виступу Кармену Велла, Комісара ЄС з питань навколишнього середовища, морських справ та рибальства на [конференції «Шум у Європі»](#) 24 квітня 2017р.

В Європейському Союзі забруднення шумом визнається серйозною екологічною проблемою, особливо на урбанізованих територіях. Близько 20 млн громадян ЄС відчувають негативні наслідки впливу шуму на їх здоров'я: від звичайного роздратування до порушень сну та серцево-судинних захворювань.

Чому шум?

Згідно з висновками Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), шум займає друге місце серед усіх екологічних факторів, що негативно впливають на здоров'я населення (після забруднення пилом).

Головне джерело шуму — транспорт (автомобільний, залізничний та авіаційний), а також будівельні та промислові майданчики. Серед головних впливів шуму на населення — це дискомфорт, стрес, фактори ризику (зокрема, артеріальний тиск), захворюваність, смертність. Найбільш частими наслідками є роздратованість, серцево-судинні захворювання, розлад когнітивних функцій у дітей, гіпертензія (див. Малюнок 1). Останнє [дослідження](#) ЄС щодо впливу шуму на здоров'я населення виявило, що головним джерелом шуму, що впливає на здоров'я населення ЄС, є автомобільний транспорт (90%). Щороку шум призводить до 900 тисяч випадків гіпертензії, що, у свою чергу, до близько 10 тисяч передчасних смертей в ЄС.

Що робить ЄС?

[Програма дій з навколишнього середовища](#) ЄС містить ціль щодо зменшення рівнів забруднення шумом в ЄС до 2020 року, якомога наблизивши їх до [рекомендованих ВООЗ](#). Програма, зокрема, передбачає необхідність вжити заходів для зменшення шуму в джерелах його походження та покращення дизайну міст.

Малюнок 1. Піраміда впливів шуму. Подається за *Noise in Europe 2014, EEA*.

Основним інструментом вирішення проблеми з шумом на рівні ЄС є Директива 2002/49/ЄС про оцінку та управління навколишнім шумом. До прийняття цієї директиви в ЄС практично не проводився збір інформації про забруднення шумом.

Ціль директиви можна визначити як вироблення спільного підходу до уникнення, зменшення та попередження негативних наслідків від забруднення шумом. Директива робить наголос на таких трьох питаннях:

- визначення рівня шумового забруднення, зокрема через картування;
- забезпечення доступу громадськості до інформації про навколишній шум та його наслідки;
- прийняття планів дій державами-членами ЄС.

Директива послуговується поняттям «навколишній шум», який не включає низку можливих елементів: шум на робочому місці, побутовий шум, шум, що виникає внаслідок військових заходів тощо. Водночас слід зазначити, що це поняття включає шум, що виникає в результаті промислової діяльності.

Директива вимагає від держав-членів приймати та оприлюднювати кожні 5 років шумові мапи та плани дій з управління шумом для агломерацій з населенням понад 100 тисяч чоловік, основних доріг (пропускною здатністю понад 3 млн машин/рік), основних залізничних шляхів (понад 30 тис. потягів/рік), основних аеропортів (понад 50 тис. посадок/злетів, включаючи малі повітряні судна та гелікоптери). З такими мапами та планами можна ознайомитись на сайті Європейського агентства з навколишнього середовища. Директива не встановлює жодних стандартів (цільових показників) щодо забруднення шумом і загалом характеризується широкою свободою дій, що надається державам-членам.

Що нас чекає у майбутньому?

Нещодавно Європейська Комісія провела оцінку ефективності цієї директиви, в рамках загальної ініціативи [REFIT](#), спрямованої на покращення регулювання з боку ЄС. За усіма п'ятьма критеріями (актуальність, узгодженість, ефективність, фінансовий тиск, додана вартість) директива була визнана такою, що відповідає своїй меті та вимогам ефективного регулювання. Так, середні витрати на створення мапи складають 15 євроцентів/мапу та 3 євроценти/план дій на одного громадянина кожних 5 років.

Таким чином, найближчим часом не слід очікувати значних змін у цій сфері (перегляду директиви чи її скасування).

Угода про асоціацію між Україною та ЄС не містить зобов'язання щодо імплементації цієї директиви, хоча на етапі до підписання Угоди Україна розглядала необхідність її імплементації (зокрема, ця директива зазначена серед пріоритетних сфер у Загальнодержавній програмі адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу 2004 року).

ОФІЦІЙНО:

[Directive 2002/49/EC of the European Parliament and of the Council of 25 June 2002 relating to the assessment and management of environmental noise](#)

[European Environmental Agency: Central Data Repository](#)

[European Commission: Noise](#)

[World Health Organization/ Regional Office for Europe: Noise](#)

Із запитаннями та уточненнями звертайтеся до: [Козак Зоряни](#), старшого аналітика Ресурсно-аналітичного центру «Суспільство і довкілля»

Архів оглядів: <http://www.rac.org.ua/oglyad/spetsialni-oglyady>

Усі права на цю публікацію належать ГО «Ресурсно-аналітичний центр «Суспільство довкілля». На цю публікацію поширюються умови ліцензії Creative Commons «Із Зазначенням Авторства – Некомерційна – Поширення На Тих Самих Умовах 4.0 Міжнародна Публічна Ліцензія» (CC BY-NC-SA 4.0).

